

NARODNI
DOM
MARIBOR

Festival Maribor

16.–25. 9.
2021

25.

september 2021, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor

NI VRNITVE V NORMALNOST

No Borders Orchestra

Premil Petrović, dirigent

Vladimir Kostov, koncertni mojster in violina solo

John Adams (1947)

Shaker Loops

Tresenje in drhtenje

Himnično obračanje

Zanke in verzi

Končno tresenje

Ivan Božičević (1961)

Premisli! (»Trailer« za

Simfonijo nujne preobrazbe)

Richard Strauss (1864–1949)

Metamorfoze za 23

solističnih godal

Max Richter (1966)

Prekomponirani Vivaldi

Pomlad 0

Pomlad 1

Pomlad 2

Pomlad 3

Poletje 1

Poletje 2

Poletje 3

Jesen 1

Jesen 2

Jesen 3

Zima 1

Zima 2

Zima 3

Koncert je del Orkestrskega cikla 2021/2022.

J

ohn Adams sodi med vodilne ameriške skladatelje sodobne glasbe. Njegov glasbeni jezik je mogoče postaviti v kontekst postminimalizma, torej sloga, v katerem se izkušnja minimalizma (uporaba izrazito skopega materiala, pogosto ujetega v nenehne repetitive) križa z bolj komunikativnimi oblikami popularne in klasične glasbe. Med skladateljeva prva uspešna dela, v katerih je razvil svojo značilno repetitivno tehniko, sodi skladba *Shaker Loops* iz leta 1978. Sprva je nastala v obliki godalnega kvarteta z naslovom *Valovnik*, v katerem je Adams preizkušal različne minimalistične modele. A izkazalo se je, da za uresničitev svojih predstav potrebuje gostejšo teksturo, zato je skladbo predelal v verzijo za godalni septet in nato še godalni orkester, delo pa je dobilo tudi novo ime. Skladba *Shaker Loops* v štirih stavkih v ospredje postavlja široko razpete loke, v katerih v nenehnem ritmu utripajo kratke melodične celice, ki po skladateljevih besedah ustvarjajo »valovit, lesketajoč se kompleks vzorcev, ki spominjajo na površino rahlo vzvalovanega ribnika ali jezera«. Skladba se ne napaja zgolj iz minimalističnih idej – zamisel o ponavljajoči se melodični zanki (*loop*) namreč izhaja tudi iz značilne tehnike dela z magnetofonskim trakom. Naslov dela je mogoče razumeti kot besedno igro: glagol *shaking* označuje tresenje, s katerim bi bilo mogoče opisati teksturo dela, hkrati pa so bili shakerji ameriška krščanska sekta – skladatelj je namreč odraščal v bližini zapuščene kolonije shakerjev blizu Canterburyja v New Hampshiru. Skladatelj odkriva povezavo med dinamizmom glasbe, za katerega se zdi, da sugerira električno nabitost, in ekstatično blaznostjo shakerjev pri plesu, s katerim so dosegli fizično in duhovno katarzo.

Le korak naprej od Adamsovih prizadevanj lahko postavimo glasbo angleško-nemškega skladatelja **Maxa Richterja**. V njegovih delih so se vplivi minimalizma pomešali s tehnikami vzorčenja iz popularne glasbe in dokumentarnimi posnetki s terena. Na tak način je za svoj prvi album (*Memoryhouse*) ustvaril sugestivno protestno glasbo, ki nagovarja najširše občinstvo, zato ne preseneča, da je Richter tudi iskan avtor glasbe za filme (napisal je glasbo za kar 25 celovečercer) in televizijske serije. Vse podobne postopke srečamo v njegovem najuspešnejšem delu, *Prekomponiranem Vivaldiju* (2011). Izhodišče za skladbo so znameniti *Štirje letni časi* (1785), cikel štirih violinskih koncertov beneškega baročnega skladatelja Antonia Vivaldija, katerega fragmente in vzorce je Richter spojil v

ново delo z značilno motoriko, v katerem se vpliv sodobne popularne glasbe križa z ameriškim postminimalizmom. Vivaldijev izvirnik je razsekan na majhne koščke, ti pa so nato pogosto vpeti v ponavljajoče se zanke, kakršne poznamo s plesišč elektronske glasbe. Posamezni odseki nihajo od popolne zvestobe izvirniku, ki je le delno zvočno prirejen, do takšnih, kjer baročni izvirnik zgolj slutimo v ozadju. Tako nimamo opraviti s preprosto priredbo ali transkripcijo, prej se zdi, da je Richter Vivaldija vsrkal v lastni krvni obtok in ga prečiščenega ponudil sodobnemu poslušalcu. Skladatelj govori o tem, da gre za skladateljski »pogovor z določenega gledišča«, svojo metodo pa je opisal kot »metanje molekul izvirnega Vivaldija v epruveto s kopico drugih vplivov in nato čakanje na eksplozijo. [...] Z veseljem sem ugotovil, da je Vivaldijeva glasba zelo modularna. To pomeni, da gre na neki način za glasbo vzorcev, zato obstaja povezava s celotno postminimalistično estetiko, ki sem ji zavezan sam«.

Hrvaški skladatelj, organist in pianist **Ivan Božičević** je študiral kompozicijo na Fakulteti za glasbo v Beogradu, izpopolnjeval pa se je tudi na Poletnih tečajih za novo glasbo v Darmstadt. Obenem je študiral orgle ter te študije zaključil na Glasbeni akademiji v Frankfurtu. Kasneje se je izobraževal še v stari glasbi v Salamanci. Do leta 2001 je deloval na beograjski Glasbeni fakulteti in na Umetniški akademiji v Novem Sadu kot profesor kontrapunkta, harmonije in analize, od leta 2002 pa deluje v Splitu kot svobodni umetnik in vodi jazzovsko skupino SplitMinders. Obenem je eden izmed ustanovnih članov ansambla za sodobno glasbo Splithesis. Kot skladatelja ga zanimajo različni žanri, zato se v njegovih delih mešajo impulzi iz različnih slogov: od baročne glasbe do elektronske glasbe, jazza in glasbe svetov. Božičević je prepričan, da lahko tako širok nabor vplivov pripomore k vzajemnemu oplojevanju, posebno če si skladatelj prizadeva za njihovo stopitev na globlji ravni. Božičevićev široki opus obsega tako simfonična, komorna in solistična dela kot tudi vrsto elektronskih kompozicij, izveden pa je bil v številnih evropskih državah in v ZDA. Njegova dela so izdana na 14 zgoščenkah, ki so jih založile Srbska, Hrvaška in Švedska radiotelevizija. Za svoja dela je prejel vrsto priznanj (Artslink 2009, kompozicijsko tekmovanje Garth Newel 2011, nagrada Antona Stadlerja 2011). Skladatelj je svojo *Simfonijo Premisli! (Rethink!)* napisal leta 2020 po naročilu No Borders Orchestra, in sicer v okviru projekta Beethovnova Pastoralna, pri katerem

so skladatelji navdih črpali iz znamenite Beethovnovе *Pastoralne simfonije*. Ker gre za delo, ki v središče postavlja naravo, je projekt sprožal tudi premisleke o sodobnih ekoloških problemih. Na predlog umetniškega vodje No Borders Orchestra je skladatelj za letošnjo sezono pripravil skrajšano verzijo dela, nekakšen »trailer«, ki prinaša obdelavo tretjega stavka v verziji za godalni orkester. Skladatelju je ob pisanju simfonije kot *motto* služila misel Alberta Einsteina iz leta 1947: »Naše današnje situacije ne moremo primerjati z ničimer iz preteklosti. Zato ni mogoče uporabljati metod in postopkov, ki so bili v prejšnji časih morda ustrezni. Naše razmišljanje in naše postopke moramo revolucionirati.«

Težko bi trdili, da *Metamorfoze* za 23 godal **Richarda Straussa** zaznamuje podobna slogovna mešanica kot preostala dela na sporedu, vendar bi podobnost lahko iskali v sila ekonomični obravnavi gradiva. Skladba je nastala v skladateljevem poznem obdobju, leta 1945, ko se je že odločil, da so največja dela za njim (vse svoje kompozicijsko ustvarjanje po letu 1942, ko je dokončal opero *Capriccio*, je označil kot »vaje za zapestje«). Gre za intimni dokument skladateljeve prizadetosti ob žalostnem uničenju kulturnih hramov (po vrsti so bile zbombardirane operne hiše v Münchnu, Dresdnu, Berlinu in na Dunaju), v katerih je dosegel svoje največje uspehe. Že leta 1943 je ob novici, da je porušena opera v Münchnu, skiciral nekaj taktov, z delom pa nadaljeval takoj po vojni. Naslov dela se nanaša na stalne spremembe štirih sorodnih, počasnih tem, ki se razraščajo v gosto polifono mrežo, ki prek bogate melodične ornamentike mestoma prihajajo na sam rob tonalnosti. Toda roba ne prestopijo. Proti koncu se iz posameznih polifonih niti izčisti motiv posmrtnе koračnice iz Beethovnovе *Eroice*, nad katerim je Strauss v partituri zapisal »In memoriam«. Posvetilo nekoliko bega, saj ni popolnoma jasno, komu je namenjeno. Vemo, da je Beethoven *Eroico* kanil posvetiti Napoleonu, a je posvetilo, razočaran nad nadaljnjimi političnimi potezami velikega generala, umaknil, zato se zastavlja vprašanje, ali ni tudi Strauss skušal z njim naznačiti svoj odnos do nacionalsocialistične vladavine. Maja 1945 je v svoj dnevnik zapisal: »Nemčija 1945. 'Čeprav je telo resnično mrtvo, je duh živ.' Luther. 12. marca je slavna dunajska opera postala žrtev bomb. Toda 1. maja se je končalo najhujše obdobje za človeštvo – dvanajst let vladavine zverinskosti, nevednosti in nepismenosti pod vodstvom največjih zločincev«.

Naslova potemtakem ne smemo brati le ozko glasbeno, kot stalno spreminjanje tematskega materiala, ki prav ob posvetilu izda svoj izvor, temveč tudi kot priznanje ostarelega skladatelja, da se svet neprestano spreminja. Gre torej za rekviem za kulturo, ki je izginila v trpljenju druge svetovne vojne.

Gregor Pompe

Projekt No Borders Orchestra podpirajo: Nemško ministrstvo za zunanje zadeve, Sklad Sigrid Rausing, Veleposlaništvo ZDA v Beogradu, Evropski sklad za Balkan, Svet za regionalno sodelovanje, Sklad Rockefeller Brothers, EU Info Center Beograd, B&H in Avstrijski kulturni forum Beograd

Več o nastopajočih lahko preberete v programski knjižici Festivala Maribor 2021 ali na naši spletni strani www.festivalmaribor.si.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

9.

oktober 2021, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor

1. koncert Komornega cikla 2021/22 in za izven

NAŠI GLASBENI SVETOV LJANI

Brina Kafol Žust, flavta, **Tomaž Močilnik**, klarinet, **Tonko Huljev**, fagot, **Andrej Žust**, rog, **Matjaž Bogataj**, violina, **Petra Kovačič**, violina, **Gea Pantner**, viola, **Jaka Stadler**, violončelo, **Iztok Hrastnik**, kontrabas

Spored: Anton Reicha, Heinrich Hofmann, Aldo Kumar

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

19.

oktober 2021, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor

2. koncert Orkestrskega cikla 2021/22 in za izven

VZHODNO-ZAHODNI KOMORNI ORKESTER

Rostislav Krimer, dirigent

Fazil Say, klavir

Spored: Peter Iljič Čajkovski, Fazil Say, Wolfgang Amadeus Mozart,
Mieczysław Weinberg

22.

oktober 2021, ob 20.30

Jazz v Narodnem domu

KIMMO POHJONEN »UZone«

Producent

S podpora

MESTNA OBČINA MARIBOR

V koprodukciji z

**OPERABALET
MARIBOR**

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
SLOVENE NATIONAL THEATRE

V sodelovanju z

**DRUGA
GODBA**

Pokroviteljja koncerta

**ENERGETIKA
MARIBOR**

Skupina **ise** **dem**
dravske elektrarne maribor

Uradni vinar

Uradni prevoznik

PORSCHE
MARIBOR

Pokroviteljja

**POGREBNO
PODJETJE
MARIBOR d.d.**

Medijski pokroviteljji

VEČER

RADIO CITY

RTV SLO | **MMC**
MULTIMEDIJSKI CENTER

Radio Slovenija | **ARS**

Partner

zadruga